

UDK:(410.1)340.142:347.79:368.025.89: 368.023.1

INOSTRANA SUDSKA PRAKSA

REGRESNO PRAVO OSIGURAVAČA

Kada osiguravač plati odštetu iz osiguranja za potpuni gubitak osiguranog predmeta, prema engleskom zakonu o pomorskom osiguranju¹ stiče pravo da preuzme interes osiguranika nad ostacima predmeta. Ujedno stupa u sva prava osiguranika koja je osiguranik imao nad osiguranim predmetom i u vezi sa njim, i to onog dana kada je nastala nezgoda koja je izazvala štetu. Ukoliko osiguravač plati samo delimičnu odštetu, ne stiče pravo svojine nad osiguranim predmetom ili nad njegovim ostacima, ali stupa u prava koja je osiguranik imao nad osiguranim predmetom i u vezi sa njim onog dana kada je nastala nezgoda koja je prouzrokovala štetu – u meri u kojoj je osiguranik dobio naknadu.²

S naknadom štete osiguraniku, na osiguravača prelaze sva osiguranikova prava nad osiguranim predmetom ukoliko ih se osiguravač ne odrekne. U slučaju da stvarni potpuni gubitak (*actual total loss*) osiguranog predmeta izgleda neizbežan, ili se ne može izbeći bez izdataka koji bi premašili njegovu vrednost, osiguranik vrši napuštaj (abandon) osiguranog predmeta u korist osiguravača. Osiguravač ima pravo da preuzme interes osiguranika u vezi sa predmetom osiguranja ili njegovim preostalim delom (presuda *Stewart v Greenwock Insurance Co. /1848/*). Izjavu osiguranika o napuščaju osiguravač ne prihvata uvek, naročito ukoliko postoji opasnost da prihvatanjem napuštaja na njega pređu i obaveze osiguranika u vezi sa osiguranim predmetom, na primer u slučaju da na napuštenom brodu postoje zakonska založna prava trećih lica.

Kada osiguravač prihvati napuštaj osiguranog predmeta, osiguranik ima obavezu da osiguravaču, na njegov zahtev, pruži pomoć u postupku ostvarenja prava prema trećim licima. Osiguravači u praksi od osiguranikā traže da im pre isplate odštete iz osiguranja dostave odgovarajuću pismenu cesiju svo-

1 Zakon o pomorskom osiguranju (Marine Insurance Act, 1906), koji se primenjuje na celokupno imovinsko siguranje.

2 Veljko Tomašić, *Ugovor o plovidbenom osiguranju*, Beograd, 1990, str. 220.

jih prava bez obzira na to što ta prava, već po zakonu, prelaze na osiguravača.

Regresno pravo osiguravača (*subrogation*) u Engleskoj dovedeno je u pitanje u vezi sa osiguranjem automobila. Predstavnik osiguravača³ objasnio je da je najveći problem u tome što se pravila o subrogaciji odnose na brodove, a ne na automobile, te da su zbog toga ova pravila zastarela, o čemu će kasnije biti reči.

U Engleskoj je pravna doktrina subrogacije, prema kojoj jedno lice preuzima prava drugog protiv trećeg lica, vrlo stara – a prvi put zabeležena je upravo u engleskom pravu.⁴ Usvojena je u osiguranju u kome se pojavljuju tri lica: osiguranik, osiguravač i štetnik (lice koje prouzrokovalo štetu). Osiguravač preuzima prava osiguranika u iznosu štete za koju je štetnik odgovoran i za koju je osiguravač osiguraniku isplatio odštetu (presude *Mason v Sainsbury /1782./ i Morris v Ford Motor Co. /1973/*). Međutim, osiguravač ne može pokrenuti sudski postupak protiv štetnika ukoliko pre toga nije isplatio osiguranika (presuda *Yorkshire Ins. Co. Ltd. v Nishet Shipping Co. Ltd. /1962/*). Prvom zabeleženom presudom o subrogaciji (*Randal v Cockna /1748/*), osiguranik nije dobio pravo na naknadu štete iz osiguranja zbog gubitka broda u ratu budući da ga je u celosti obeštetila država.

Ugovor o imovinskom osiguranju jeste ugovor o obeštećenju (*Castellain v Preston /1883/*). Osiguranik će biti u potpunosti obeštećen u slučaju gubitka predmeta osiguranja prouzrokovanog ostvarenjem osiguravajućeg rizika. U pitanju je osnovni princip imovinskog osiguranja. Istom presudom potvrđeno je pravilo da osiguravač posle naknade štete osiguraniku nema pravo da štetnika tuži u svoje ime, sem u slučaju da mu je ovo pravo osiguranik izričito dozvolio (*Kruger & Co. Moel Tryvan Ship Co. /1907/*).

Primena doktrine o subrogaciji našla se pred britanskim vrhovnim sudom, koji o njoj treba da donese odluku. Primenu doktrine kritikovala je institucija koja se stara o bezbednosti na drumu (*Road Safety Authority, dalje u tekstu RSA*), a takođe se bavi osiguranjem vozila. Upućene su kritike i prema RSA, koja u svojoj radionici oštećena vozila popravlja po nižoj ceni zbog toga što posle naknade štete u punom iznosu od štetnika zadržava za sebe razliku u novcu – drugim rečima, zarađuje. Posle ostvarenja naknade štete od štetnika, RSA svom osiguraniku ne vraća razliku ostvarenog regresa. RSA i druge osiguravajuće kuće koje zastupaju takav stav brane svoje postupke time što ukazuju da one

3 „Axa Insurance, Fair Play?“, Edmund Tirbutt, *Post Magazine*, London, 30. V 2013, str. 24.

4 Rebeca Ritz, *Subrogation and Health Insurance Liens, Personal Injury*, England, 24. II 2012.

investiraju sredstva u radionice za popravku vozila. Takva društva ne prihvataju kritike da njihovo ponašanje ohrabruje „kulturu kompenzacije“, čime se smanjuje i poverenje osiguranika u osiguravače. Predmet se nalazi pred sudom.

Dr Zoran Radović